

spółek, dostarczanie metod fabrykacji, polecanie specjalistów, zachęcanie prowincjonalnych aptekarzy do wyrobu półfabrykatów, surowców znajdujących się w danej okolicy i pośredniczenie w zbycie tych półfabrykatów.

Wniosek 24: a) I-szy Zjazd Chemików Polskich uznaje potrzebę dokładniejszego zaznajomienia się chemików z przemysłem farmaceutycznym, rozwój którego wpływa na rozkwit ogólnego przemysłu chemicznego.

b) I-szy Zjazd Chemików Polskich wypowiada się za rozwojem masowej tj. fabrycznej produkcji leków i w tym celu uważa, że nadzór państwowy nad wyrobem i obrotem preparatów leczniczych winien ograniczać się tylko do pieczy nad interesami spożyców.

Wniosek 25: Ochrona wód powierzchniowych od zanieczyszczeń leży w interesie nie tylko zdrowotności publicznej lecz i rozwoju przemysłu. Sprawę tą zjazd powierzył delegacji P. T. CH. do P. R. CH.

JAN ZAWIDZKI.

NASZE CZASOPISMIENICTWO CHEMICZNE I POTRZEBA JEGO KONSOLIDACJI.

(Referat wygłoszony na I-szym Zjeździe Chemików Polskich w Warszawie,
w dniu 5-tym kwietnia 1923 r.)

W przeciągu pierwszych ośmiu lat bieżącego stulecia (od r. 1901 do 1908 włącznie) ogłosili chemicy polscy razem 2070 przyczynków oryginalnych, czyli przeciętnie po 259 przyczynków rocznie. Uwzględniając powtórzenie tych samych prac, drukowanych jednocześnie w dwóch lub nawet w trzech językach, możemy śmiało szacować ówczesną naszą produkcję naukową na jakich 130 przyczynków rocznie. Jest to liczba wcale nie tak mała, jednakże przed wojną światową żaden z cudzoziemców nie zdawał sobie sprawy z tego, że istnieją chemicy polscy i że poczynają się tworzyć chemja polska.

Pochodziło to stąd, że przeważna część tych przyczynków, mianowicie 57% była ogłaszana w językach obcych, głównie w fachowych czasopismach zagranicznych. Inaczej też być nie mogło, bowiem również przeszło połowę (50,25%) przyczynków doświadczalnych dokonano w pracowniach zagranicznych, przeważnie niemieckich, rosyjskich i szwajcarskich.

Z czasopism specjalnych polskich, w których można było w owym czasie ogłaszać prace z zakresu chemji, istniały następujące:

- 1) Rozprawy Akademji Umiejętności,
- 2) Chemik Polski,
- 3) Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Warszawskiego,

4) Kosmos,	7) Czasopismo Towarzystwa Aptekarskiego,
5) Wiadomości Farmaceutyczne,	8) Czasopismo Techniczne.
6) Gazeta Cukrownicza,	

Obecnie liczba tego rodzaju czasopism znacznie wzrosła. Mianowicie prace z dziedziny chemji czystej i jej zastosowań do nauk biologicznych mogą być i są publikowane w następujących wydawnictwach periodycznych:

1) Rocznikach Chemji,	8) Kosmosie, organie Lwowskiego Towarzystwa Przyrodników,
2) Biuletynach Akademji Umiejętności,	9) Biuletynach Akademji Nauk Lekarskich,
3) Rozprawach Akademji Umiejętności,	10) Pracach Akademji Nauk Lekarskich,
4) Sprawozdaniach Towarzystwa Naukowego Warszawskiego,	11) Rocznikach Farmacji,
5) Pracach Lwowskiego Towarzystwa Naukowego,	12) Wiadomościach Farmaceutycznych,
6) Pracach Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk,	13) Biologii Lekarskiej,
7) Pracach Wileńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk,	14) Rocznikach Nauk Rolniczych,
	15) Pracach Instytutu Puławskiego,
	16) Pracach Państwowego Instytutu Geologicznego.

Prace z dziedziny chemji technicznej drukują się, względnie mogą być drukowane w następujących czasopismach:

1) Przemysłe Chemicznym,	8) Czasopiśmie Technicznym,
2) Gazecie Cukrowniczej,	9) Sprawozdaniach z prac. Warszawskiego Towarz. politechnicznego,
3) Przeglądzie Gazowniczym,	10) Czasopiśmie Krakowskiego Towarzystwa Technicznego,
4) Nafcie,	11) Przeglądzie Technicznym,
5) Przemysłe Piwowarskim,	12) Przeglądzie Ceramicznym.
6) Technice Gorzelniczej,	
7) Przeglądzie Górniczo-Hutniczym	

Razem wyliczyłem około 30 różnych czasopism naukowych i technicznych, w których publikują się obecnie prace z dziedziny chemji czystej i stosowanej. Spis ten nie jest kompletny, a zresztą każdy niemal miesiąc przynosi nowe czasopisma oraz nowe towarzystwa naukowe prowincjonalne o charakterze ogólnym, z których każde pragnęłoby również publikować cośkolwiek z dziedziny chemji, — przyczem najchętniej prace oryginalne!

Gdyby do tego doszło, to nasza produkcja naukowa w dziedzinie chemji czystej i stosowanej uległaby znów rozproszeniu wewnętrznemu w całym mnóstwie czasopism naukowych charakteru ogólnego, które zazwyczaj nie dochodzą do rąk specjalistów. Temu niebezpieczeństwu należałoby zawczasu zapobiedz.

W tym celu powinno nastąpić ogólne porozumienie pomiędzy chemikami, aby prace badawcze, doświadczalne z dziedziny chemji czystej, zwłaszcza

z dziedziny chemji nieorganicznej, organicznej i fizycznej oraz fizjologicznej ogłaszać w języku polskim przede wszystkim w „Rocznikach Chemji“, a ważniejsze z tych prac przedstawiać w tekstach obcojęzycznych (francuskim, angielskim, względnie niemieckim) Polskiej Akademji Umiejętności w Krakowie, celem publikowania ich w Biuletynach Akademji.

Prace z dziedziny chemji technicznej, zwłaszcza doświadczalne charakteru bardziej naukowego winny się skupiać w „Przemysle Chemicznym“. Obcojęzyczne teksty tych prac mogłaby ogłaszać Akademia Nauk Technicznych w swych Biuletynach.

Tą drogą osiągnęłoby się skupienie przeważnej części naszego dorobku naukowego w dziedzinie chemji w dwóch organach centralnych, w „Rocznikach Chemji“ oraz w „Przemysle Chemicznym“, nie uszczuplając tem samem zakresu działania takich organów specjalnych jak np. prace Akademji Nauk lekarskich, jak Roczniki Farmacji, Gazeta Cukrownicza, Przemysł Piwowarski i t. p.

Skutkiem tego ucierpiałoby tylko wydawnictwa towarzystw ogólnonaukowych, takich jak Polska Akademia Umiejętności w Krakowie, Tow. Naukowe Warszawskie, Tow. Naukowe Lwowskie, Poznańskie i Wileńskie Tow. Przyjaciół Nauk, Warszawskie Tow. Politechniczne, Lwowskie Tow. Politechniczne, Warszawskie Stow. Techników i t. p. Jednakże Akademia Umiejętności nie rości sobie pretensji do drukowania w swych Rozprawach polskich tekstów przedstawianych jej prac chemicznych. Zatem i inne towarzystwa naukowe mogłoby zrezygnować z pretensji do drukowania w całej rozciągłości przedstawianych im prac chemicznych, zadawalniając się podaniem krótkich ich streszczeń.

Pomienione ograniczenie jest wskazane chociażby już z tego względu, że prawie wszystkie nasze organizacje naukowe, jak również większość czasopism specjalnych, czerpie swe środki materialne z jednego i tego samego źródła, mianowicie ze skarbu państwa. Należy przeto zachować oszczędność w szafowaniu temi środkami finansowemi i nie przedrukowywać tych samych rzeczy dwukrotnie po polsku, gdyż postępując w ten sposób bynajmniej nie przyczynimy się do pomnożenia nauki polskiej.

Również pożądanem jest, aby w „Rocznikach Chemji“ oraz w „Przemysle Chemicznym“ była systematycznie podawana nie tylko bibliografia prac oryginalnych publikowanych w innych nowych czasopismach, lecz również i krótkie ich streszczenia rzeczowe, któreby ułatwiły Akademji Umiejętności wydawanie w języku francuskim sprawozdań dorocznych o całym naszym dorobku naukowym w dziedzinie nauk przyrodniczych.

Wreszcie nie należy zapominać i o tem, że większość naszych pracowników w dziedzinie chemji czystej i stosowanej, a w szczególności młodzież uniwersytecka i politechniczna nie ma dziś możności należytego informowania się o postępach chemji oraz technologii chemicznej zagranicą. Na razie nie

rozporządzamy jeszcze tak licznym zasobem pracowników naukowych oraz naukowo-technicznych, byśmy mogli myśleć o stworzeniu wyczerpujących organów sprawozdawczych, w rodzaju np. „Chemisches Centralblatt“ lub „Chemical Abstracts“. Jednakże powołanie do życia czasopisma sprawozdawczego, w rodzaju „Przeglądu Chemicznego“, informującego obszerniej o najważniejszych postępach chemii czystej oraz chemii technicznej, byłoby możliwym do urzeczywistnienia, gdyby przemysł chemiczny dostarczył na ten cel środków materialnych oraz poparł je zapomocą ogłoszeń. Tego rodzaju czasopismo oddałoby największe usługi przemysłowi, utrzymujące zajętych w nim pracowników chemicznych na poziomie współczesnej wiedzy.

W myśl powyższych wywodów stawiam następujące wnioski:

1) Pierwszy Zjazd Chemików Polskich wypowiada opinię, że wszystkie prace badawcze z dziedziny chemii czystej winny się skupiać w „Rocznikach Chemii“, zaś wszystkie prace badawcze z dziedziny chemii technicznej, zwłaszcza charakteru ogólniejszego, winny się skupiać w „Przemysle Chemicznym“.

2) Pierwszy Zjazd Chemików Polskich wyraża życzenie by „Roczniki Chemii“ oraz „Przemysł Chemiczny“ podawały stale rzeczowe streszczenia ze wszystkich prac chemicznych badawczych, ogłaszanych w innych polskich czasopismach naukowych.

3) Pierwszy Zjazd Chemików Polskich wypowiada opinię, że pożądanem by było powołanie do życia „Przeglądu Chemicznego“, czasopisma tygodniowego, informującego o najważniejszych postępach chemii czystej i technicznej i zwraca się z apelem do przedstawicieli naszego przemysłu o umożliwienie powstania tego rodzaju organu, przez dostarczenie na ten cel „Polskiemu Towarzystwu Chemicznemu“ odpowiednich środków materialnych.

POLSKA BIBJOGRAFJA CHEMICZNA.

A. KSIĄŻKI I ODBITKI

(za czas od 1 sierpnia do 31 grudnia 1922).

9. *Metalurgia i metalografia.*

Kiszakiewicz Tadeusz Przemysł złotniczy. *Lwów*, 1922. Nakł.: E. M. Beer. 8° + 78.

15. *Gleba i nawozy sztuczne.*

Miklaszewski Sławomir Powstawanie i kształtowanie się gleby. *Warszawa*, 1922. Nak. Księgarni Rolniczej. 8°. 175. (Prakt. encykl. gosp. wiejsk. Serja III 27—30).